

Sosiaaliturvakomitean kokous 9.12.2022

Teams

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Kokouksen asialista

14:00	1. Kokouksen avaus ja ohjelma
	2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen
14:10	3. Tulokset lasten ja nuorten kuulemisesta, keskustelu
14:40	4. Välimietinnön luvun 5 luonnos
14:50	6. Kansanedustajien puheenvuorot, keskustelu
15:50	7. Muut asiat: Kirjallinen kommentointi, seminaari
16:00	8. Kokouksen päättäminen

Komitean jäsenet

Tarja Filatov
*Sosialidemokraattinen
eduskuntaryhmä*

Riikka Slunga-Poutsalo
*Perussuomalaisten
eduskuntaryhmä*

Arto Satonen
*Kokoomuksen
eduskuntaryhmä*

Katri Kulmuni
*Keskustan
eduskuntaryhmä*

Bella Forsgrén
*Vihreä
eduskuntaryhmä*

Anna Kontula
*Vasemmistoliiton
eduskuntaryhmä*

Anders Norrback
*Ruotsalainen
eduskuntaryhmä*

Sari Essayah
*Kristillisdemokraattinen
eduskuntaryhmä*

Harry Harkimo
*Liike Nyt
-eduskuntaryhmä*

Pysyvät asiantuntijat 1/2

Tommi Laanti
ympäristöministeriö

Ulla Härmäläinen
valtiovarainministeriö

Kimmo Ruth
työ- ja elinkeinoministeriö

Virpi Hiltunen
opetus- ja
kulttuuriministeriö

Susanna Siitonen
oikeusministeriö

Outi Antila
Kansaneläkelaitos

Antti Koivula
Työterveyslaitos

Heikki Hiilamo
Terveys ja
hyvinvoinnin laitos

Mikko Kautto
Eläketurvakeskus
ETK

Pysyvät asiantuntijat 2/2

Ilkka Oksala
*Elinkeinoelämän
keskusliitto EK*

Anna Kukka
*Kunta- ja
hyvinvointialueyönantajat
KT*

Janne Makkula
Suomen Yrittäjät SY

Pirjo Väänänen
*Suomen Ammattiliittojen
Keskusjärjestö SAK ry*

Minna Ahtiainen
STTK ry

Katri Ojala
Akava ry

Hanna Tainio
Suomen Kuntaliitto

Eija Koivuranta
*SOSTE Suomen
Sosiaali ja terveys ry*

Titta Hiltunen
*Suomen nuorisovalan
kattojärjestö Allianssi ry*

Sari Kokko
Vammaisfoorumi ry

Puheenjohtajisto

Pasi Moisio
puheenjohtaja

Veli-Mikko Niemi
1. varapuheenjohtaja

Liisa Siika-aho
2. varapuheenjohtaja

Essi Rentola
*3. varapuheenjohtaja
tutkimus- ja arviointijaosto*

Eveliina Pöyhönen
4. varapuheenjohtaja

Marjaana Maisonlahti
*työllisyyden ja
osaamisen jaosto*

Raimo Antila
*työ- ja
toimintakykyjaosto*

Mikko Horko
asumisen jaosto

Jaana Rissanen
hallintojaosto

Sihteerit ja viestintä

Asiantuntijasihteerit:

Milja Tiainen
*sosiaali- ja
terveysministeriö*

Eeva Vartio
*sosiaali- ja
terveysministeriö*

Susanna Rahkonen
*sosiaali- ja
terveysministeriö*

Maarit Lassander
valtioneuvoston kanslia

Sara Mäkräinen
*sosiaali- ja
terveysministeriö*

Tekninen sihteeri:

Susanna Polvi
sosiaali- ja terveysministeriö

Inka Syväjärvi
sosiaali- ja terveysministeriö

Viestintä:

Anna Työrinoja
sosiaali- ja terveysministeriö

Tulokset lasten ja nuorten kuulemisesta

Sara Mäkäräinen, komitean sihteeri, asiantuntija, STM

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

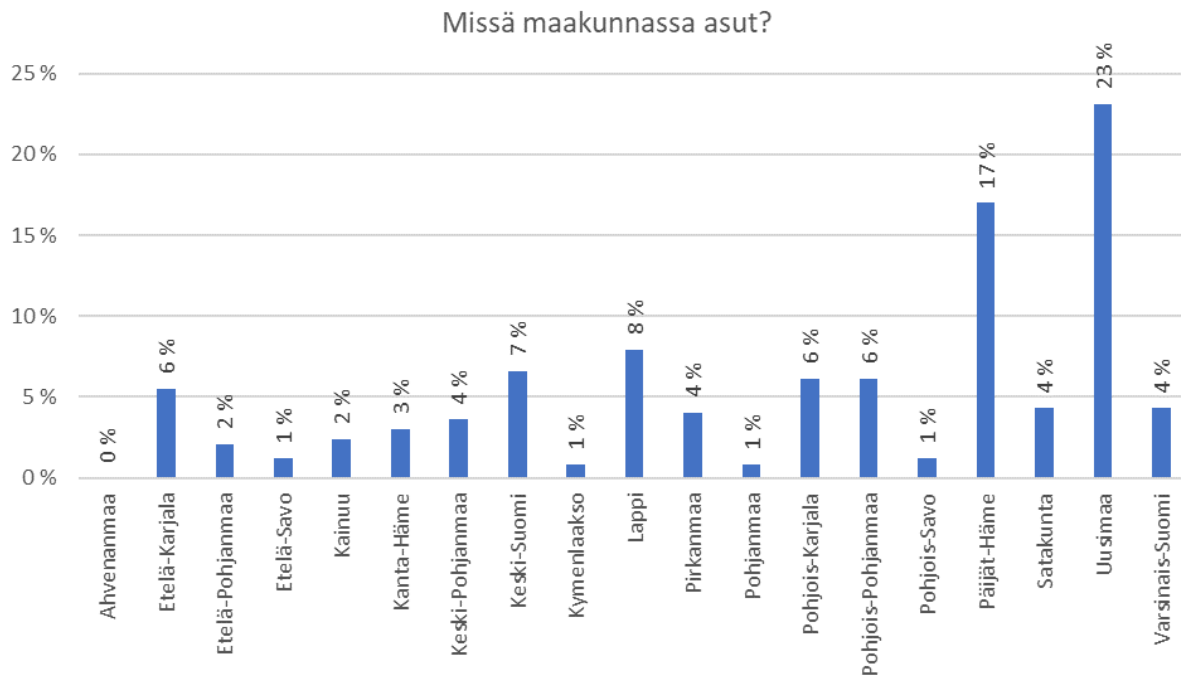
Lasten ja nuorten kuuleminen sosiaalityrvaudistuksen valmistelussa

- Lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen sosiaalityrvaudistuksessa on osa kansallisen lapsistrategian toimeenpanoa.
 - Lasten ja nuorten kuuleminen osa myös lapsivaikutusten arviointia.
- Tavoitteena turvata lasten ja nuorten oikeus tulla kuulluksi sosiaalityrvaudistuksen valmistelussa sekä varmistaa, että uudistuksen valmistelussa käytössä oleva tietopohja kattaa myös lasten ja nuorten näkemykset ja mielipiteet.
- Syksyn 2022 toimenpiteiden kohderyhmänä 13–20-vuotiaat nuoret (nivelpaiheet).
- Toteutuksessa huomioitu saavutettavuus sekä vähemmistöryhmiin, kuten eri kielivähemmistöihin kuuluvien lasten asema.

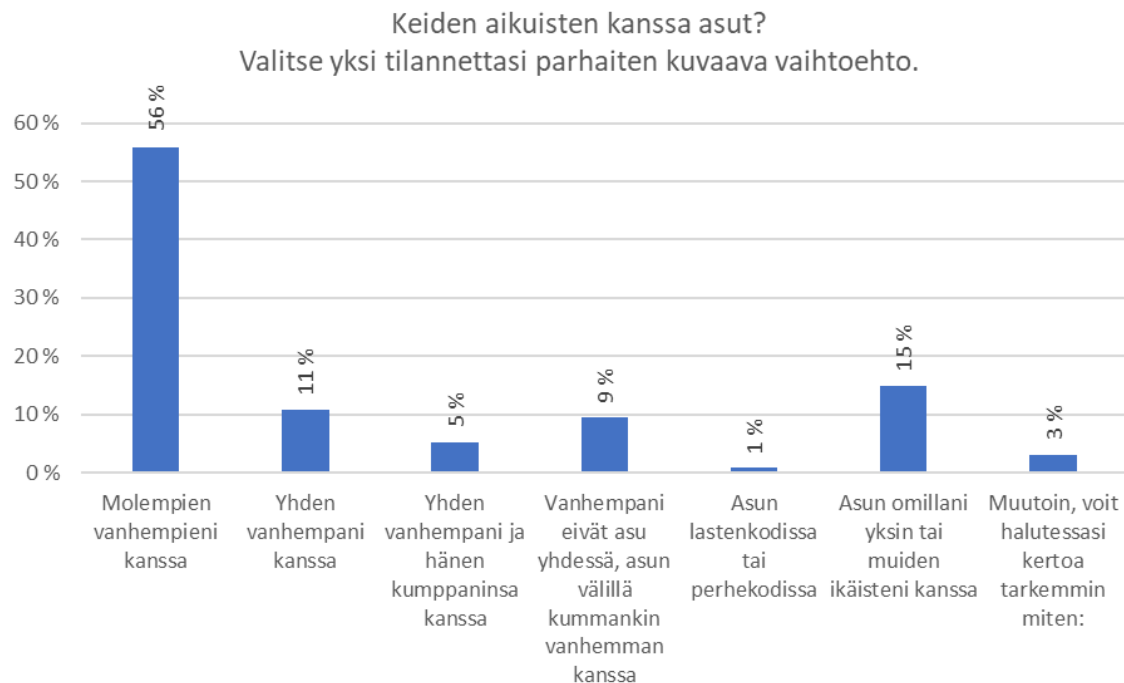
Toimenpiteet ja tavoitetut nuoret

- Sähköinen kysely auki 5.9.–31.10.
 - Kieliversiot: suomi, ruotsi, pohjoissaame
 - 45 kysymystä
- 15 pelillistettyä työpajaa Nuorten Akatemian toteuttamana.
 - Yläkoulu ja toinen aste, lastensuojelun sijaishuolto, eroperheet, alue (+ ulkomaalaistausta), vaativan erityisen tuen opiskelijat, ruotsinkieliset
 - 27 kysymystä, joista 21 samoja kuin kyselyssä
- Yli 1500 nuorta kuultu sosiaaliturvasta ja sen tulevaisuudesta
 - 1281 vastausta kyselyyn
 - 251 osallistujaa työpajoissa

Kyselyn vastaajat 1/2

Kyselyn vastaajat 2/2

Kokemuksia sosiaaliturvasta 1/2

- Nuoret tuntevat eri etuuksia hyvin.
- Tärkeinä etuuksina mainitaan lapsiperheille suunnatut etuudet, opintoraha, vammaistuki, lääkekorvaus, sairauspäiväraha, työkyvyttömyyseläke, toimeentulotuki ja työttömyysetuudet.
- Moni vastanneista kertoo etuuksien tulleen tarpeeseen itselleen tai perheelle. Myönteisenä kokemuksena mainitaan etuuksien hakemisen helppous ja käsittelyaikojen kohtuullisuus sekä se, että etuudet ovat mahdollistaneet tarpeellisten palvelujen saamisen.
- Kielteisinä kokemuksina mainitaan useimmin se, että etuudet eivät riitä toimeentuloon, etuuksien hakeminen, muuttaminen tai lakkauttaminen on hankalaa, etuuksien saamisen vaikeus ja ongelmat käsittelyprosessissa sekä käsittelyaikojen pituus.
- Epäkohtina myös tilanteet, joissa etuus on evätty, hakemisessa tai tuen määrässä on ollut muita haasteita tai aiemmin saadun etuuden määrään tai saamiseen on tullut muutoksia, joiden syitä ei ole ymmärretty.
- *Taloudellisen tuen saaminen on mielestäni tehty liian vaikeaksi:* Puolet vastaajista ei ollut väitteen kanssa samaa eikä eri mieltä. 36 % osittain tai täysin samaa mieltä ja 14 % osittain tai täysin eri mieltä.

Kokemuksia sosiaaliturvasta 2/2

- *Perheeseeni kuuluu monta sisarusta ja äiti on kotona ja isä töissä ja lapsilisän merkitys on käsittääkseni aika tärkeä osa toimeentuloa perheessämme.*
- *Hain asuntotukea ja perustoimeentuloa. Sain asuntotuen, mutta en jatkanut perustoimeentulon hakemisen kanssa koska se oli liian rankkaa. En saanut kertakaan puhelinyhteyttä tai käyntiä kelatoimistoon jota toivoin koska minulla oli vaikeuksia kertoa asiani kirjoittamalla sekä vaikeuksia tiedon löytämisessä sekä se oli hyvin raskasta varmaan osittain lukihäiriön takia. Minulla on myös opiskelu ja matkatuki.*
- *Isäni kuoli muutama vuosi sitten jonka jälkeen minulle ja pikkuveljelleni on maksettu eläkettä joka korvaa isäni tuen elämäämme. Se on aivan mahtavaa, sillä äitini ei pysty käydä töissä joten saamme niiden tukien avulla elätettyä itsemme.*

Ilman tukea jääminen

- 27 % kyselyn vastaajista kertoo, että joko itse tai joku läheinen ei ole saanut taloudellista tukea, vaikka olisi sitä tarvinnut.
- Työpajojen osallistujista 18 prosentilla on kokemuksia siitä, että taloudellista tukea ei ole saanut, vaikka sitä olisi tarvinnut.
- Useimmissa vastauksissa kerrotaan, että pienet tulot eivät riitä elämiseen, mutta ne ovat kuitenkin juuri ja juuri sillä rajalla, että tukia ei saa.
- Myös elatusvelvollisuus parisuhteessa esimerkiksi kumppanin opiskellessa mainitaan epäreiluna.
 - *Mielestäni tuet pitäisi olla henkilökohtaisia. Nuorempana kun asuin puolisoni kanssa, töitä ei sillä hetkellä ollut paljoa tarjolla ja tein minimitunneilla. En kuitenkaan saanut mitään tukia, koska puolisoni tienasi niin hyvin. Mielestäni se on kohtuutonta, että oletetaan nuorten elättävän toisensa.*
- Mainitaan myös tilanteita, joissa työkyky on mennyt sairauden vuoksi, mutta hakija on luettu työkykyiseksi, vaikka ei sitä omasta mielestä ole.

Huoli toimeentulosta 1/3

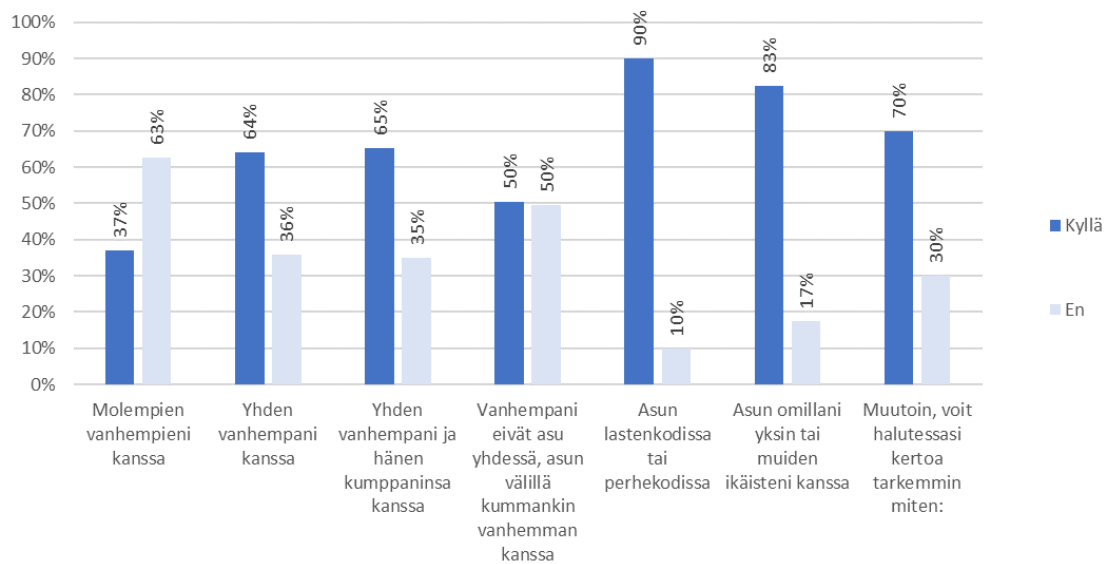
- Vastanneista noin puolet on ollut huolissaan omasta, perheensä tai vanhempiansa taloudellisesta tilanteesta.
- Näkyy ajankohtainen yhteiskunnallinen tilanne, mutta myös pidempiaikaiset taloudelliset huolet (rahan riittäminen ruokaan, laskuihin, lääkkeisiin).
- Hintojen noususta esimerkkeinä mainitaan muun muassa ruuan, sähkön ja bensa hintojen ja harrastusten kallistuminen.
 - *Joka kuukausi, tuet eivät riitä, kun kaikki kallistuu, lääkkeitä, ruuasta tai hygieniasta joutuu tinkimään, joskus ei pääse kuntouttavaan toimintaan, kun ei ole bensaa autossa eikä julkista liikennettä.*

Huoli toimeentulosta 2/3

- Huolta herättävät tilanteet, joissa talous on pääasiassa yhden vanhemman vastuulla esimerkiksi yksinhuoltajuudesta, erotilanteesta tai toisen vanhemman menehtymisestä johtuen.
- Lisäksi mainitaan tilanteet, jossa vain toinen vanhemmista käy töissä.
- Myös työttömyys ja matala palkkataso nousevat esille.
- *Vaikka vanhempi yrittää olla näyttämättä stressiä rahasta, niin kyllä sen lapsi/nuori aistii. Kun toinen laskee kaikki menot/laskut paperille ja toteaa, ettei ole rahaa enempää, tulee itsellekin epäonnistunut olo.*

Huoli toimeentulosta 3/3

Oletko ollut joskus huolissasi omasta, perheesi tai vanhempiesi taloudellisesta tilanteesta tai toimeentulosta?

Keiden aikuisten kanssa asut? Valitse yksi tilannettasi parhaiten kuvaava vaihtoehto.

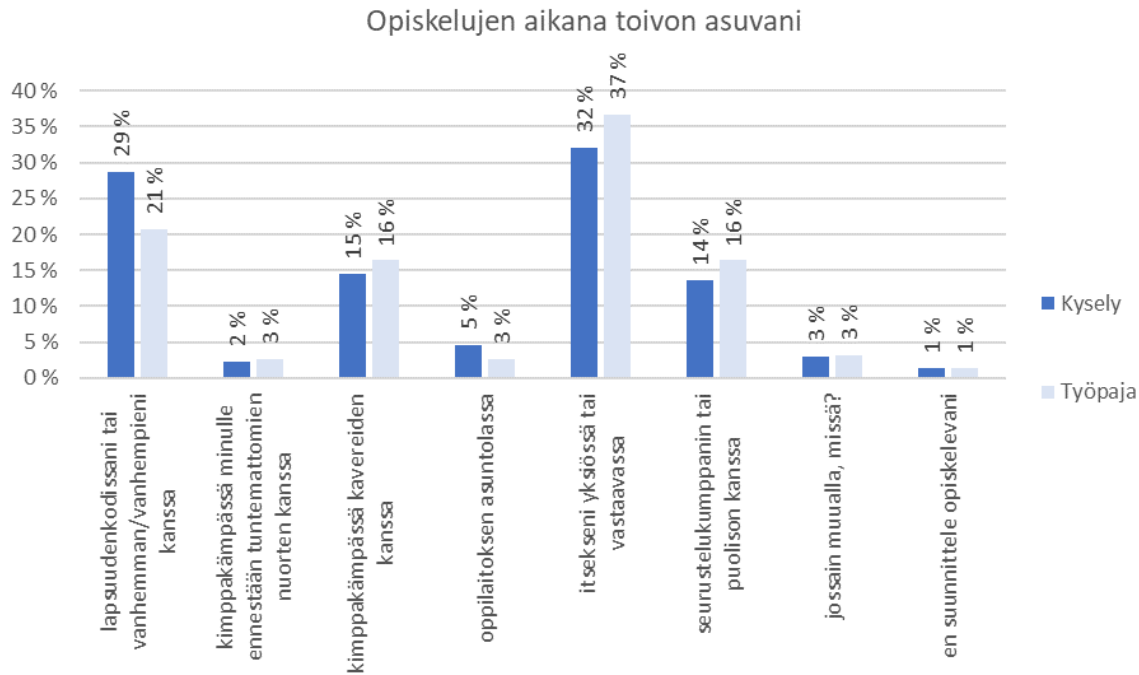
Vakava sairaus ja vammaisuus

- Kyselyyn vastanneista lähes puolella on joko omia tai lähipiirin kokemuksia vakavasta sairastumisesta tai vammaisuudesta.
- Heistä 43 % kertoo, että sairaudesta tai vammaisuudesta on aiheutunut taloudellista huolta.
- Avoimissa vastauksissa sairauden tai vammaisuuden aiheuttamia taloudellisia huolia ovat herättäneet eniten tilanteet, joissa on jouduttu jäämään työkyvyttömyyseläkkeelle tai muuten pois töistä sairauden vuoksi. Lähes yhtä paljon on mainittu kalliiden lääkekulujen aiheuttamasta taloudellisesta huolesta.
- Sairaus on myös vaikeuttanut tuen saamista, kun voimat eivät ole riittäneet tuen hakemiseen.

Vanhempien elatusvastuu ja arjen kulut

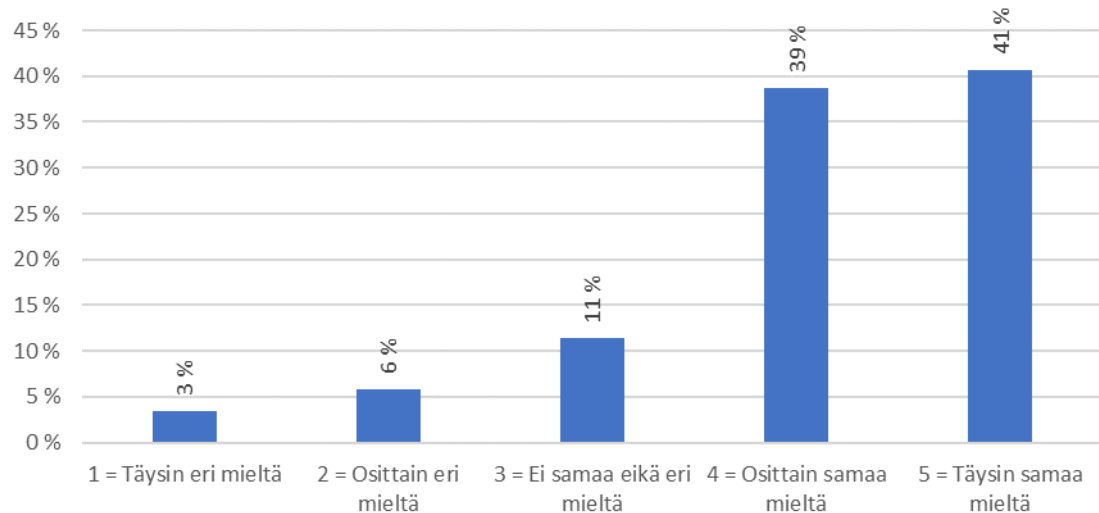
- Vastuu nuorten arjen kuluista jakautuu kyselyn vastausten perusteella useimmiten molemmille vanhemmille täysin tai pääosin (67 %).
- Joka kymmenes kertoo elatusvastuun olevan pääosin toisella vanhemmalla, mutta toinen osallistuu jonkin verran kuluihin. 5 % kertoo arjen kulujen olevan kokonaan yhden vanhemman vastuulla.
- Useampi kuin joka kymmenes erillään asuvien vanhempien lapsista ja 4 % kaikista kyselyyn vastanneista nuorista arvioi taloudellisten seikkojen vaikeuttavan asumisjärjestelyjä ja niistä sopimista.
 - *En voinut muuttaa kirjojani isälleni sillä muuten äitini ei olisi saanut riittävää taloudellista tukea.*
 - *Isä ja äiti riiteli siitä että kumpi ottaa mut jo aika pitkään. Muutin äitin kanssa mut isä ei maksanut aina elatusmaksuja (joka vissii on käytäntö?) Niin on ollut välillä vähän naftia elämää äidin kanssa rahan puolesta.*
 - *Lasten mielipiteitä on kuultu ja ajateltu meidän parasta.*
- Erillään asuvien vanhempien lapsia 37 prosenttia kaikista kyselyn vastaajista.

Tulevaisuus 1/3

Tulevaisuus 2/3

Odotan, että tulevaisuus tuo mukanaan mukavia asioita, ja että moni unelmistani toteutuu

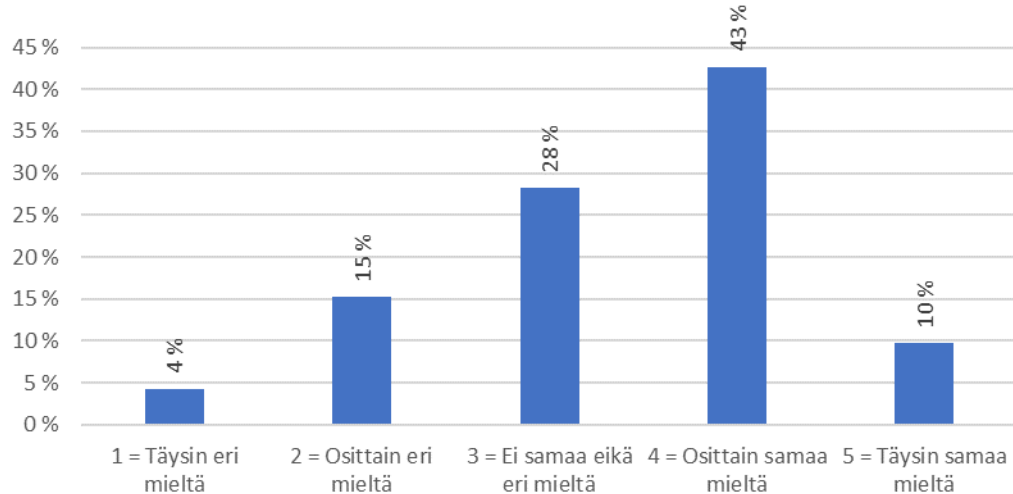

Tulevaisuus 3/3

- Kyselyyn vastanneista 80 % osittain tai täysin samaa mieltä väitteestä *Odotan, että tulevaisuus tuo mukanaan mukavia asioita ja että moni unelmistani toteutuu.*
 - Yhteys mm. koettuun huoleen omasta tai perheen taloudellisesta tilanteesta, kokemuksiin siitä, että tukia ei ole saanut, vaikka niitä olisi tarvinnut.
- 65 % pitää ajatusta jatko-opinnoista ja työnteosta innostavana.
- 78 % täysin tai osittain samaa mieltä väitteen *Luotan, että voin tulevaisuudessa elättää itseni tekemälläni palkkatyöllä tai yrittäjänä* kanssa.
 - Nuorilla, joilla on enemmän luottamusta kykyyn elättää itsensä, on myös enemmän uskoa siihen, että tulevaisuus tuo mukanaan mukavia asioita ja että moni unelmista tulee toteutumaan.
 - Koettu huoli taloudellisesta tilanteesta on yhteydessä siihen, luottavatko vastaajat kykyynsä elättää itsensä tekemällään palkkatyöllä tai yrittäjänä.

Sosiaaliturvan periaatteet 1/2

Suomalainen yhteiskunta on mielestäni oikeudenmukainen

Sosiaaliturvan periaatteet 2/2

- Oikeudenmukaisuudesta:
 - *Suomessa kaikki saavat tukea, se on mielestäni hyvä juttu.*
 - *Oikeudenmukaisuus on aika vaikee käsite, mutta kyllähän tää jotenkin toimii.*
 - *Asumispaikka vaikuttaa heti mahdollisuuksiin työssä ja koulussa.*
 - *Opiskelijoilla tiukkaa rahan kanssa.*
- 86 % kyselyyn vastanneista sitä mieltä, että yhteiskunnan tulee tarjota taloudellista tukea sitä tarvitseville.
 - Yksinhuoltajat, nuoret ja lapset, eläkeläiset, heikommassa tai vaikeassa elämäntilanteessa olevat, pienituloiset, kodittomat, yllättävässä tilanteessa tai kriisissä olevat jne.
 - Vain 16 % työpajaan osallistuneista katsoo, että yhteiskunnan sijasta sukulaisten ja avustusjärjestöjen pitäisi tulisi pitää nykyistä enemmän huolta tuen tarpeessa olevista.
- Noin puolet osallistuneista nuorista sitä mieltä, että työkykyisillä pitää olla velvollisuus tehdä töitä. Noin 15 % eri mieltä.
 - *Jos henkilö aktiivisesti hakee töitä, on hänellä oikeus tukeen, mutta jos työtön on ns. vapaasta tahdostaan ja passiivisesti työttömänä, niin hänellä on oikeus pienempään tukeen.*

Sosiaaliturvan kehittäminen 2/2

- Nuoret toivovat etuuksien kohdentamista nykyistä enemmän lapsiperheille, eritoten vähävaraisille, sekä opiskelijoille. Jonkin verran mainintoja kohdennuksesta yleiseen toimeentuloon, asumiseen tai yleensä pienituloisille. Toisaalta perustulo mainitaan useasti.
- Perheenjäsenen tai kumppanin tulojen ei tulisi vaikuttaa niin paljon henkilön saamiin etuuksiin.
- Lahjat, säästöt ja läheisten mahdollisuus tarjota tukea eivät saisi vaikuttaa etuuksien määrään.
- Joissakin vastauksissa ehdotetaan lapsilisän saamiseen tai määrään riippuvuutta huoltajan tulotasosta. Lapsilisää toivotaan jatkettavan 18 ikävuoteen saakka.
- Etuuksien tason suhteuttaminen nykyistä paremmin elinkustannusten nousuun.
- Etuuksista tiedottamista kehitettävä ja ihmisiä kuultava sosiaaliturvan kehittämiseksi.
- Etuusjärjestelmää tulisi yksinkertaistaa.

Sosiaaliturvan kehittäminen 1/2

- Byrokratiaa tulisi vähentää. Tuen hakemisen tulisi olla helpompaa.
- Etuuksien tulisi kannustaa ihmisiä hakemaan töitä ja tukea työllistymistä nykyistä enemmän. Kannustinloukuista olisi päästävä eroon.
- Opintotukien tulisi olla yhdenmukaisia muiden tukien kanssa ja mahdollistaa työnteko paremmin.
- Järjestelmän yhdenvertaisuutta tulisi kehittää.
- Toivotaan, että sosiaaliturvaa ei rahoitettaisi valtionvelalla eivätkä sen kustannukset kansalaisille nousisi liian suuriksi.
- Pieni osa vastaajista sitä mieltä, että he eivät kehittäisi mitään suomalaisessa sosiaaliturvassa. Muutama vastaaja on sitä mieltä, että sosiaaliturvaan olisi saatava jostakin lisärahoitusta.
- Vastauksissa ehdotetaan esimerkiksi pääomatuloveron korotusta, eläkeiän nostamista ja muiden sektoreiden budjetista leikkaamista.

Lopuksi

- Raportti julkaistu: stm.fi/sotunuorille
- Tulosten julkaisutilaisuus 20.1.2023 klo 9–10.30: suora verkkolähetys

Luvun 5 luonnos

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Kansanedustajien puheenvuorot

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Keskustelu

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Muut asiat

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Kirjallinen kommentointi

- Välimietinnön 3. luonnoksen kirjallinen kommentointi: ohjeet lähetetty, määräaika 15.12. klo 12.

Sosiaaliturvakomitean avoin seminaari 13.12.

Sosiaaliturvauudistus

Sosiaaliturvakomitean kaikille avoin seminaari:

Hyvinvointi muuttuvassa yhteiskunnassa: Perhesuhteet ja sukupuolten tasa-arvo sosiaaliturvauudistuksessa

*Suora verkkolähetys
Helsingin Yliopiston Tiedekulmasta*

tiistaina 13.12.2022 | klo 14–16

Parlamentaarinen komitea | VALTIONEUVOSTO
Parlamentarisk kommitté | STATSRÅDET

Kokouksen päätös ja palaute kokouksen onnistumisesta

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET